

de om care își ride de toate. Vanitas vanitatum șușotit de o cîrțiță mirosind a vin (Jean Paradès îl joacă magistral). Dar nici o spaimă nu ne cuprinde, fiindcă nu putem măsura distanța de cădere între idealul purității și o viață flusturatică. *Nu treziți pe doamna* care titlul piesei. „Nu o treziți” din somnul autoiluzionării în care își leagă personajele. (Aici: mama lui Julien, direc-toarea înzoronată a unei îndoielnice școli de teatru). Dar fiindcă nimeni nu se cade a-i tulbura somnul, pentru a o confrunta cu minciuna vieții pe care o duce, orice sentiment tragic se risipește.

Această ultimă piesă a lui Anouilh este cu deosebire deprămantă: personajele ei apar încuiate în sentimentele lor particulare, iar acestea dau tirooale patului ca singurului etalon adecvat lor. Avem de a face cu teatrul, și anume cu teatrul boulevardier; dar teatrul ne învață Anouilh, textual, „înfăți-șează viața așa cum e”. Ceea ce ne toarnă un gust coclit în gură: nu putem ține parte pesimismului larמואיאnt care vede pe om în chip obligatoriu degenerînd în egoism, și care vrea să confere asemenea viziune „ra-țiunii sănătoase a omului”. Pe vremuri, tonul lui Anouilh era cinic. În lucrările sale din deceniul al șaselea (*Pauvre Bitos*, *Ornifle*, *Becket*), el aducea pe scenă personaje virile,

pline de sarcasm și neobrăzare. Din toate acestea nu mai rămîne decît pesimismul otră- vit care devine fatal în paharul de apă al sentimentelor mărunte și al tuturor egoisme- lor, în care sînt din totdeauna încarcerate personajele lui Anouilh. În fața acestei pers- pective blocate a viernămoasei pături superio- rioare, putem să ne reamintim pentru o clipă de Gombrovicz, pentru care puritatea este strîns legată de triumful tinerilor asupra bătrînilor maculați. La el drumul dă per- manent într-o perspectivă deschisă, în care individul ca și istoria se știu expuși oricărei transformări (de pildă în *Opereta*). Și lumea lui e marcată de degradare, dar numai ca punct de pornire, dincolo de care e gata să se desfășoare viitorul. Pseudostrălucirea teatrului lui Julien Paluche nu trimite spre nici un viitor. Anouilh îl-a damnat la o stare prezentă de nedepășit, în care sînt zidiți el și cei de-o seamă cu el. Pentru actori, care excelează în redarea realității legată de con- venții, de pildă pentru un François Ferier, aceasta le dă în orice caz prilejul unor triumfuri interpretative. În străinătate lucrurile nu vor fi altfel. Pentru directorii de teatru care vor să o scoată la capăt finan- ciarmente cu false aprofundări ale așa-nu- mitei inimi omenesti, Anouilh rămîne o pro- vidență.

C R O N I C A H I S T R I O N U L U I

Pericolul personalității

Il privesc și-l ascult uneori pe George Constantin. Glasul lui trece peste registre într-o acrobatică stranie. Finalul frazelor urcă neobișnuit de ciudat. Din cînd în cînd, vorbele ies bilbiute ca și cum s-ar fi copt atunci abia în cămările creierului. Ride copilărește și sadic. În primele minute îi se pare nenatural. Apoi îți dai seama că ai de-a face cu un alt soi de firesc, adevăratul.

Numai că toate aceste procedee, pe care le manevrează cu știință, devin iremediabil compromise la imitatori.

Și-l ascult pe actorușul care trece cu temeritate de la șipătul ascuțit la vocea de piept pe care nu o are. Rîzînd, se-neacă. Iar cînd începe să se bilbiue cu închipuită măiestrie ai impresia că și-a uitat rolul.

Actorașul fumează aceleași țigări ca George Constantin. Intră în aceleași localuri, susține aceeași echipă de fot- bal. Spre marele său regret are alt număr la pantofi.

Orice artist cu personalitate este o bucurie și un prăpăd. Ai impresia că natura, strîngîndu-și fantezia într-un singur receptacol, se condamnă pentru o vreme la sterilitate. Pentru ca Marele Echilibru să nu se tulbure.

Inventatorii — îmi spuneam ieșînd de la spectacol — tehnicienii de geniu, medicii iluștri sînt un lanț. Existențele lor se condiționează. Adevărurile găsite de unul sporesc în celălalt. Dar marii artiști sînt tot atîtea insule. Unicitatea lor nu se transferă. Fiecare trebuie să și-o descopere pe-a lui.

Și nu spuneam, bineînțeles, o nou- tate

Ion Omescu